

DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Prop. 115 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i vegtrafikkloven mv. (ruspåvirket kjøring, gebyr for forvaltningskontroll, behandling av personopplysninger og unntak fra lovens motorvognbegrep)

*Tilråding fra Samferdselsdepartementet 6. juni 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen foreslår flere endringer i vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4. Forslaget gjelder justeringer i bestemmelsene om ruspåvirket kjøring og endringer i helsepersonelloven og luftfartsloven for å harmonisere regelverket. Videre fremmes forslag om hjemmel for gebyr for manglende oppmøte til bestilt time for kjøretøykontroll ved Statens vegvesens trafikkstasjoner. Det foreslås presisering av hjemmel for behandling av personopplysninger for å utføre forvaltningsoppgaver etter vegtrafikkloven eller internasjonale forpliktelser på lovens område, samt hjemmel for at departementet kan gi nærmere forskrifter om behandling av personopplysninger. Det fremmes også forslag om hjemmel for å unnta motordrevet kjøretøy fra lovens motorvognbegrep.

Lovforslaget er hovedsakelig motivert av hensynet til effektiv ressursbruk hos offentlig myndighet. I tillegg skal endringene bidra til å klargjøre gjeldende regelverk og ivareta personvern hensyn.

Det foreslås endring i vegtrafikkloven § 22 og § 31 relatert til ruspåvirket kjøring. Endringene er

en språklig justering av bestemmelsen om at faste grenser ikke gjelder for legemidler inntatt etter forskrivning fra lege eller tannlege (kapittel 3).

Det foreslås endring i vegtrafikkloven § 22 a for å tillate at helsesekretær, i tillegg til lege, sykepleier eller bioingeniør, kan ta blod- og spyttprøve av førere som er mistenkt for ruspåvirket kjøring. Videre foreslås endring av tilsvarende bestemmelser i helsepersonelloven og luftfartsloven for å få samsvar i lovgivningen (kapittel 3).

Det foreslås innført hjemmel i vegtrafikkloven § 14 til å fastsette nærmere regler om gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy for bestilt forvaltningskontroll (kapittel 4).

Det foreslås ny bestemmelse i vegtrafikkloven § 43 b for å gi et felles hjemmelsgrunnlag for offentlig myndighet til å behandle personopplysninger etter vegtrafikkloven. Etter bestemmelsen gir departementet i forskrift nærmere regler om behandling av personopplysninger (kapittel 5).

Avslutningsvis foreslås hjemmel i vegtrafikkloven § 2 til å unnta kjøretøy drevet frem med motor, eksempelvis sykkel med elektrisk hjelpemotor, fra lovens motorvognbegrep (kapittel 6).

2 Bakgrunn for lovforslagene

2.1 Bakgrunn

Det foreslås en endring av ordlyden «*gyldig resept*» i vegtrafikkloven § 22 tredje og fjerde ledd og § 31 tredje ledd til «*gjeldende forskrivning fra lege eller tannlege*». Formålet med endringene i vegtrafikkloven § 22 tredje og fjerde ledd og § 31 tredje ledd er å få ensartet og klar begrepsbruk. Videre foreslås en utvidelse av personkretsen i vegtrafikkloven § 22 a. Forslaget om å utvide personkretsen etter vegtrafikkloven § 22 a, slik at *helsesekretær*, i likhet med lege, sykepleier og bioingeniør, kan ta blod- og spyttprøve av personer som er mistenkt for ruspåvirket kjøring, er begrunnet i effektivitetshensyn.

Bakgrunnen for forslaget om å innføre hjemmel for gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy til forvaltningskontroll i vegtrafikkloven § 14, er at Statens vegvesen gjennom flere år har erfart at en del av de bestilte timene til hallkontroll blir stående ubenyttet uten at kunden på forhånd har avbestilt timen. Statens vegvesen har et betydelig antall kjøretøykontroller i hall. Tall fra trafikkstasjonene viser at mellom 10–30 prosent av de bestilte timene blir stående ubenyttet fordi kunden ikke møter opp. Innføring av gebyr skal medvirke til at flere benytter de timene som er bestilt, og at kunder avbestiller timen innen rimelig tid. Dette vil gi bedre utnyttelse av ressursene både for den enkelte trafikkstasjon og for Statens vegvesen.

Som et hjelpemiddel i Statens vegvesens forvaltning av trafikant- og kjøretøyområdet etter vegtrafikklovgivningen, er det opprettet en rekke elektroniske registre som inneholder opplysninger om registrerte kjøretøy i Norge, personers førerrettigheter, utstedte førerkort mv. Behandling av personopplysninger innenfor disse områdene skjer i dag hovedsakelig på bakgrunn av personopplysningsloven § 8 bokstav e) som sier at personopplysninger kan behandles når det er nødvendig for å utøve offentlig myndighet.

Det fremgår av Meld. St. 11 (2012–2013) «Personvern – Utsikter og utfordringer» at behandling av personopplysninger som en nødvendig forutsetning for at den offentlige forvaltningen kan utøve myndighet og utføre tjenester, i så stor grad som mulig, bør ha hjemmel i lov. Det foreslås derfor en overordnet felles hjemmel i vegtrafikkloven § 43 b som skal dekke all behandling av personopplysninger som er nødvendig for å ivareta Statens vegvesen, eller annen offentlig myndighet, sine forvaltningsoppgaver etter vegtrafikklovgivningen. Den foreslåtte hjemmelen forutsetter at

nærmere regler for behandling av personopplysninger fastsettes i forskrift. Det foreslås derfor også en bestemmelse om at departementet gir forskrift med nærmere regler om behandling av personopplysninger.

Sett i lys av de positive virkningene bruk av sykkel har for samfunnet, er det viktig å etablere regler som legger til rette for bruk også av sykkel med elektrisk hjelpemotor (el-sykkel). For brukere av Arbeids- og velferdsetatens tjenester er el-sykkel en fin måte å forflytte seg på. Økningen i antall slike sykler de senere årene har imidlertid gitt behov for avklaring av regelverket for denne typen kjøretøy. Regelverket er ikke helt oppdatert iht. den tekniske utviklingen, og uklarheten har særlig knyttet seg til kravene som må være oppfylt for at disse kjøretøyene – som etter vegtrafikkloven § 2 defineres som motorvogn – skal kunne anses for å være sykkel, og ikke moped eller annen motorvogn. Det er derfor nødvendig å etablere klarere kriterier for klassifiseringen, som bl.a. har betydning for registreringsplikt og for hvilke trafikkarealer som kan benyttes. En hensiktsmessig måte å gjøre dette på er å innta i relevante forskrifter bestemmelser hvor det slås fast at motordrevet kjøretøy på nærmere angitte vilkår skal regnes som sykkel.

Slike forskriftsendringer vil innebære en innskrenkning av motorvognbegrepet i vegtrafikkloven § 2 annet ledd, noe som krever hjemmel i loven. Hvorvidt en slik hjemmel foreligger er imidlertid omstridt, og det er derfor hensiktsmessig å innta en klar bestemmelse i loven som etablerer den nødvendige hjemmelen.

2.2 Nærmere om høringene

2.2.1 Ruspåvirket kjøring

Samferdselsdepartementet sendte den 14. november 2013 på høring forslag om endringer i vegtrafikkloven § 22, § 22 a og § 31 relatert til ruspåvirket kjøring. Forslaget ble sendt til følgende høringsinstanser med høringsfrist 15. januar 2014:

Departementene
Lagmannsrettene

Tingrettene i Oslo, Bergen og Trondheim
Domstolsadministrasjonen
Bioteknologinemnda
Datatilsynet
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Forbrukerombudet

Endringer i vegtrafikkloven mv. (ruspåvirket kjøring, gebyr for forvaltningskontroll, behandling av personopplysninger og unntak fra lovens motorvognbegrep)

Helsedirektoratet
 Nasjonalt Folkehelseinstitutt
 Oslo politidistrikt
 Politiembetsmenneses Landsforening
 Politiets Fellesforbund
 Politidirektoratet
 Riksadvokaten
 Sivilombudsmannen
 Statens havarikommisjon for transport
 Statens institutt for rusmiddelforskning
 Statens legemiddelverk
 Statens vegvesen, Vegdirektoratet
 Statistisk sentralbyrå

Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund
 Bilimportørens Landsforening
 Den norske advokatforening
 Den norske dommerforening
 Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
 Høgskolen i Nord-Trøndelag, avdeling for trafikklærerutdanning
 Kommunenes Sentralforbund
 Kongelig Norsk Automobilklubb
 Landsforeningen for trafikkskadde
 Landsorganisasjonen i Norge
 Motorførernes Avholdsforbund
 Norges Automobilforbund
 Norges Bilbransjeforbund
 Norges Forsikringsforbund
 Norges Handikapforbund
 Norges Juristforbund
 Norges Lastebileier-Forbund
 Norges Lensmannslag
 Norges Taxiforbund
 Norges Turbileierforbund
 Norsk Bilsportforbund
 Norsk Helsesekretærforbund
 Norsk Motorcykel Union
 Norsk Trafikkmedisinsk Forening
 Norsk Transportarbeiderforbund
 NITO
 NTNU
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Opplysningsrådet for vegtrafikken
 Transportbedriftenes Landsforening
 Transportøkonomisk institutt
 Trygg Trafikk
 Universitetene i Oslo, Bergen og Tromsø

Forslagene i kapittel 3 om endring av bestemmelser i helsepersonelloven og luftfartsloven har ikke vært på høring da det anses unødvendig. Disse forslagene er regelverksharmonisering. Helse- og omsorgsdepartementet har vært involvert i

utarbeidelsen av høringsdokumentet og proposisjonstekst.

2.2.2 Gebyr for unnlatt oppmøte til forvaltningskontroll

Vegdirektoratet sendte 24. april 2013 på høring forslag om etablering av regler for å gebyrlegge manglende fremstilling av kjøretøy til bestilt time for hallkontroll, dersom timen ikke er avbestilt. Høringen inneholdt både forslag til endring av vegtrafikkloven § 14 for å etablere hjemmel for å innføre gebyr, samt forslag til forskriftsbestemmelser i forskrift 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) og forskrift 5. juli 2012 nr. 817 om godkjenning av bil og tilhenger til bil, for å forskriftsfeste gebyrplikten.

Myndighet til å fastsette nærmere forskrifter etter vegtrafikkloven § 14 er delegert til Vegdirektoratet ved delegasjonsvedtak av 24. november 1980 nr. 1.

Saken ble sendt til følgende høringsinstanser med høringsfrist 9. august 2013:

Finansdepartementet
 Fornying-, administrasjons- og kirke-
 departementet
 Justis- og politidepartementet
 Kommunal- og regionaldepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Nærings- og handelsdepartementet

Datatilsynet
 Difi – Direktoratet for forvaltning og IKT
 Forbrukerombudet
 Forbrukerrådet
 Konkurransetilsynet
 Politidirektoratet
 Sivilombudsmannen
 Statens innkrevingsentral
 Statens vegvesen regionvegkontor
 Toll- og avgiftsdirektoratet

American Car Club of Norway
 Autobransjens Leverandørforening
 Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund
 Bilimportørens Landsforening
 Bransjeutvalget for bilbergere (BUB)
 Dekkimportørens forening
 Den Norske Advokatforening
 Frie Bilimportørers Forening
 Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
 Kongelig Norsk Automobilklubb

Endringer i vegtrafikkloven mv. (ruspåvirket kjøring, gebyr for forvaltningskontroll, behandling av personopplysninger og unntak fra lovens motorvognbegrep)

Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber

Landsorganisasjonen i Norge

Lastebileiernes Forening

Maskinentreprenørenes Forbund

Motorsykkelimportørenes Forening

Norges Automobil-forbund

Norges Lastebileier-Forbund

Norges Motorsportforbund

Norges Taxiforbund

Norges Turbileierforbund

Norsk Elbilforening

Norsk Transportarbeiderforbund

Opplysningsrådet for Veitrafikken

Transportbedriftenes Landsforening

Transportøkonomisk institutt

Yrkestrafikkforbundet

Færdselsstyrelsen

Justisministeriet

Kommunikasjonsministeriet

Vejdirektoratet

Vägverket

2.2.3 Behandling av personopplysninger

Vegdirektoratet sendte 7. februar 2014 på høring forslag om ny § 43 b i vegtrafikkloven om behandling av personopplysninger.

Forslaget ble sendt til følgende høringsinstanser med høringsfrist 24. mars 2014:

Arbeids- og sosialdepartementet

Finansdepartementet

Kulturdepartementet

Forsvarsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet

Nærings- og fiskeridepartementet

Utenriksdepartementet

Datatilsynet

Difi – direktoratet for forvaltning og IKT

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Helsedirektoratet

Helsetilsynet

KRIPOS

Politidirektoratet

PST

Regjeringsadvokatembetet

Riksadvokatembetet

Sivilombudsmannen

Toll- og avgiftsdirektoratet

UDI – Utlendingsdirektoratet

Utdanningsdirektoratet

A/S Fartskriver

Akademikerne

Arbeidsgiverforeningen SPEKTER

Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund

Bilimportørenes Landsforening

Finansnæringens Fellesorganisasjon

Forbundet for Ledelse og Teknikk

Høgskolen i Oslo og Akershus

Høgskolen i Nord-Trøndelag

Kongelig Norsk Automobilklubb

Landsorganisasjonen i Norge

NITO's etatsforening i Statens vegvesen

Norges Automobil-forbund

Norges Bilbransjeforbund

Norsk Tjenestemannslag

NTL Landsforening 45-Veg

Næringslivets Hovedorganisasjon NHO

Opplysningsrådet for Veitrafikken

PARAT

Politiembetsmennesenes Landsforening

Politiets fellesforbund

PolitiHøgskolen

PolitiHøgskolen avdeling Bodø

STAFO Statens vegvesen

Statens vegvesen publikumstjenester

Statens vegvesens regionvegkontorer

Statens vegvesen Veg og trafikkfaglig senter

TEKNA Statens vegvesen

Trafikkforsikringsforeningen

Trafikkforum AS

Økokrim

2.2.4 Unntak fra lovens motorvognbegrep for motordrevet kjøretøy

Vegdirektoratet sendte 2. desember 2013 på høring forslag til endring i vegtrafikkloven § 2 tredje ledd, med formål å etablere en uttrykkelig hjemmel for å unnta kjøretøy drevet frem med motor fra lovens motorvognbegrep. Det ble samtidig sendt på høring forslag til nye bestemmelser i forskrift 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøysforskriften) og forskrift 9. februar 1990 nr. 119 om krav til sykkel, for å utvide disse forskriftenes definisjon av sykkel til å omfatte sykkel med elektrisk hjelpemotor.

Forslaget ble sendt til følgende høringsinstanser med høringsfrist 24. januar 2014:

Arbeidsdepartementet

Finansdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet

Miljøverndepartementet

Nærings- og handelsdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
 Politidirektoratet
 Toll- og avgiftsdirektoratet
 Forbrukerombudet
 Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
 Naturvernforbundet
 Norges Handikapforbund
 Standard Norge
 Statens råd for funksjonshemmede
 Statens vegvesen Region midt
 Statens vegvesen Region nord
 Statens vegvesen Region sør
 Statens vegvesen Region vest
 Statens vegvesen Region øst

Syklistenes Landsforening
 Trygg trafikk

3 Endringer i regelverket om ruspåvirket kjøring

3.1 Gjeldende rett

3.1.1 Ruspåvirket kjøring

Etter vegtrafikkloven § 22 første ledd, jf. § 31 første ledd, er det straffbart å føre motorvogn i påvirket tilstand, uavhengig av om påvirkningen skyldes alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Siden 2001 har promillegrensen i Norge vært 0,2 promille. Fra 1. februar 2012 ble det med hjemmel i vegtrafikkloven § 22 sjette ledd innført lignende faste lave straffbarhetsgrenser for 20 rusgivende stoffer og legemidler, jf. forskrift 20. januar 2012 nr. 85 om faste grenser for påvirkning av andre berusende eller bedøvende middel enn alkohol m.m.

3.1.2 Unntak for legemidler

De faste grensene gjelder ikke i tilfeller der påviste verdier skyldes bruk av legemidler som er forskrevet. Unntaket gjelder bare der personen har inntatt legemidlene i samsvar med behandling og forskrivning. Overdosering eller lignende er ikke vernet av unntaket.

På grunn av toleranseutvikling og behandlingens antatt gunstige virkning, anses ulykkesrisikoen ved kronisk terapeutisk bruk å være mindre enn ved sporadisk bruk av de samme legemidlene. Det er derfor ikke fastsatt konsentrasjonsgrenser ved bruk av potensielt trafikksfarlige lege-

midler etter forskrivning. Det er imidlertid fremdeles svært viktig at rekvirenten informerer sine pasienter om eventuell risiko for nedsatte kjøreferdigheter etter bruk av rusgivende legemidler. Retningslinjer for slik forskrivning er gitt i veileder fra Helsedirektoratet.

Personer som mistenkes for kjøring i påvirket tilstand og som får forskrevet legemidler, vil som tidligere gjennomgå en individuell sakkyndig vurdering med tanke på eventuell påvirkning og påvirkningsgrad.

3.1.3 Dokumentasjon av reseptbelagt medikamentbruk i ettertid

Det er ikke krav om at motorvognfører som benytter potensielt trafikksfarlige legemidler skal ha med seg resept under kjøring. Dette er presisert i forarbeidene; Prop. 9 L (2010–2011) s. 26 [...Det vil vere tilstrekkeleg at ein eventuelt dokumenterar bruk av reseptføreskrivne medikament i ettertid.] Dersom politiet mistenker en person for å kjøre i påvirket tilstand og vedkommende bruker reseptbelagte medisiner, må vedkommende ta blodprøve som analyseres for stoffer som kan gi påvirkning. Deretter undersøkes det om eventuelle positive analysesvar er forenlig med forskrivning fra lege eller tannlege.

Det vil være del av politiets etterforskning å utrede om et påstått lovlig legemiddel er forskrevet og med hvilken dosering. De sakkyndiges oppgave vil være å vurdere om funnene i blodprøven er forenlig med det som er forskrevet, eller om de tilsier et høyere forbruk.

3.1.4 Mistanke om ruspåvirket kjøring – hvilke helsepersonell kan ta prøver

Ved mistanke om kjøring i påvirket tilstand har politiet adgang til å fremstille føreren til undersøkelse av lege. Etter vegtrafikkloven § 22 a kan lege, sykepleier eller bioingeniør ta blod- og spyttprøve. Tidligere var det bare leger som kunne ta blodprøve av den mistenkte. Lovbestemmelsen er på disse punkt endret ved endringslov av 24. juni 1988 nr. 66 og endringslov 17. desember 2010 nr. 91. I NOU 1987: 11 fremgår blant annet følgende:

«Straffelovrådet foreslår at man gir offentlig godkjente sykepleiere og fysiokjemikere adgang til å ta blodprøve. Begge disse yrkesgrupper gis offentlig godkjenning av Helsedirektoratet. Den offentlige godkjenning er knyttet til utdannelsen. I den utdanning som gir

rett til offentlig godkjenning, inngår den nødvendige teoretiske og praktiske opplæring i prøvetaking. Det er således ikke behov for ytterligere utdanning av sykepleiere og fysiokjemikere før de kan gis rett til å ta blodprøver i promillesaker.

Straffelovrådet kan ikke se at det er hensiktsmessig bruk av ressurser å kreve at leger skal ta blodprøvene. Som det fremgår av avsnittet ovenfor, vil offentlig godkjente sykepleiere og fysiokjemikere kunne gjøre dette like betryggende. Etter det opplyste er faren for komplikasjoner svært liten, og Rådet kan ikke se at denne gir tilstrekkelig grunnlag for å opprettholde den nåværende ordning. Rådet viser her til at sykepleiere tar prøvene i Sverige uten at dette har ført til problemer.

Rådet har ovenfor foreslått at klinisk undersøkelse som hovedregel bare skal finne sted når det er mistanke om narkotikapåvirkning eller andre særlige grunner foreligger, f.eks. sykdom. Etter Rådets oppfatning er det unødvendig å tilkalle lege for å ta blodprøve i alle de tilfeller hvor klinisk undersøkelse ikke kreves. En vesentlig del av begrunnelsen for at man tidligere har fastholdt at legen skal ta blodprøven, har da også vært at legen uansett måtte foreta den kliniske undersøkelsen.

Ved å gi offentlig godkjente sykepleiere og fysiokjemikere adgang til å ta blodprøve, vil man ofte oppnå at tiden mellom pågripelse og blodprøve blir redusert. Derved oppnår man en bevismessig fordel, samtidig som transport- og ventetiden for politiet minskes.»

3.1.5 Helsepersonelloven

Dagens helselovgivning er i all hovedsak profesjonsnøytral og det foreligger som hovedregel ikke enerett til bestemte oppgaver og metoder.

Enkelte steder i loven er imidlertid noen helsepersonellgrupper pålagt særskilte plikter, slik som helsepersonelloven § 12 om undersøkelse i forbindelse med straffbare forhold.

I tillegg fastsetter helsepersonelloven § 4 et generelt krav om å opptre faglig forsvarlig.

3.1.6 Luftfartsloven

Luftfartsloven § 6-13 omhandler de kontrollmidlene som politiet kan benytte dersom det er mistanke om overtredelse av forbudet mot ruspåvirkning eller pliktavholdsregelen. Bestemmelsen er lagt tett opp mot vegtrafikkloven § 22 a etter endringene i 2010.

Alkotest og utåndingsprøve kan bare tas av politiet. Blodprøve kan tas av lege, sykepleier eller bioingeniør. Disse yrkesbetegnelsene skal forstås på samme måte som de er brukt i relevant særlovgivning.

3.2 Forslag om endringer relatert til ruspåvirket kjøring

3.2.1 Endring av ordlyden i unntaksbestemmelsen

Det er behov for å korrigere ordlyden «*gyldig resept*» i vegtrafikkloven § 22 tredje og fjerde ledd og § 31 tredje ledd, da den er uklar og til dels misvisende. Bestemmelsens materielle innhold er drøftet i forarbeidene til Prop. 9 L (2010–2011).

Ordlyden kan etter departementets vurdering feiltolkes og misbrukes. Erfaring viser at det i praksis brukes mye forskjellig informasjon for å belegge lovlig bruk av rusgivende legemidler.

Helsedirektoratet har tidligere påpekt at unntaksbestemmelsen etter sin nåværende ordlyd vil være krevende å håndtere av forskjellige årsaker: Resepter på vanedannende legemidler (A- og B-preparater) leveres ikke tilbake til pasienten når de er utekspedert. I slike tilfeller kan pasienten ikke fremvise gyldig resept, fordi det er et krav om at resepter på disse legemidlene skal holdes tilbake i apotek etter at legemiddelet er utlevert, jf. forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek § 9-2. Resepten holdes tilbake i fem år for A-resepter og for B-resepter i 1 år. Da må man søke tilbake til det apotek som ekspederte resepten. Fritt apotekvalg gjør at kunden kan ta ut deler av resepten på ulike apotek. Etter som flere apotek kan ha del-ekspedert en slik resept kan det bli vanskelig å vite hvilket apotek som sist ekspederte resepten. Selv om føreren har en slik gyldig resept, som for eksempel ikke er ferdig ekspedert, vil man ikke alltid ha resepten tilgjengelig fordi den har blitt brukt for lenge siden, og ikke er aktuell lenger, eller man har mistet oversikt over sine resepter.

I tillegg er det behov for å diskutere hvor gamle resepter som skal aksepteres. For personer med et lavt forbruk av legemidler, kan det være legitimt å bruke legemidler som ble utlevert på resept mer enn et år tilbake i tid. Det er også en kjent problemstilling at illegal bruk av legemidler også kombineres med bruk av legemidler anskaffet via gyldig resept fra lege. Det vil være svært vanskelig å avklare om et inntatt legemiddel er anskaffet via resept eller på illegal måte dersom det foreligger en gyldig resept på et eller annet

tidspunkt. I tillegg er det uklart hvordan utenlandske resepter skal vurderes, og det samme gjelder tilfeller der legemidler er anskaffet på annen lovlig måte i utlandet.

Det foreslås derfor å erstatte ordlyden «*gyldig resept*» med «*gjeldende forskrivning fra lege*». Ordlyden «*forskrivning fra lege*» brukes i dagligtale og tilsvarer fagterminologien hos påtalemyndighet, politi og sakkyndige.

Som nevnt over vil det være en del av politiets etterforskning å utrede om et påstått lovlig legemiddel er forskrevet av lege, og med hvilken dosering. Der den mistenkte føreren hevder å ha benyttet legemidler etter forskrivning fra lege, er det aktuelt for politiet å be om samtykke til opphevelse av taushetsplikten for vedkommendes lege, for å innhente legeerklæring som gir informasjon om forskrivning av potensielt trafikkarfarlige legemidler og med hvilken dose.

Den foreslåtte endringen av ordlyden vil gi en mer presis og dekkende avgrensning av unntaksbestemmelsen.

3.2.2 Testing av ruspåvirkning – hjemmel for helsesekretær til å ta prøver

Helse- og omsorgsdepartementet har i samråd med Samferdselsdepartementet forelagt for Helsedirektoratet spørsmålet om å utvide personkretsen i vegtrafikkloven § 22 a til også å gjelde helsesekretær. Helsedirektoratet vurderer at flere av argumentene som lå til grunn for å utvide personkretsen nevnt i punkt 3.1.4. er relevante også for helsesekretær. Dette gjelder særlig hensynet til effektiv ressursbruk.

Helsedirektoratet har vurdert innholdet og læringsmålene i helsesekretæruddanningen, og finner at helsesekretærer er kvalifisert til å ta blodprøver. Departementet vil tilføye at når det gjelder spyttprøve, så anses helsesekretær kvalifisert til å ta slike prøver da dette er en relativ enkel og lite inngripende prøvetaking.

I tillegg påhviler forsvarlighetskravet i helsepersonelloven § 4 alle som yter helse- og omsorgstjenester, uavhengig av profesjons- og tjenestetilknytning. For det enkelte helsepersonell innebærer forsvarlighetskravet en plikt til å opptre i samsvar med faglige normer og lovbestemte krav for yrkesutøvelsen. Virksomhetens eier og ledelse har ansvar for å legge forholdene til rette slik at det enkelte helsepersonell kan utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte, jf. helsepersonelloven § 16.

Helsedirektoratet har påpekt at de ikke kan se noen hinder i helselovgivningingen for den foreslåtte utvidelsen.

3.3 Høringen

3.3.1 Generelt

Det innkom 21 høringsuttalelser. 10 høringsuttalelser støtter forslaget, fem av disse med realitetsmerknader. Ingen høringsinstanser har uttalt seg mot forslagene.

3.3.2 Høringsinstansenes syn

Forslaget om endring av ordlyden «gyldig resept» til «gjeldende forskrivning fra lege».

Oslo politidistrikt, Finans Norge, Folkehelseinstituttet (FHI) og Autoriserte Trafikkskolers landsforbund (ATL), mener det er en klar fordel å bytte ut dagens ordlyd i vegtrafikkloven § 22 og § 31 til «*gjeldende forskrivning fra lege*». Høringsinstansene viser til at ordlyden bedre dekker den dokumentasjon man er ute etter, for å kunne foreta en vurdering opp i mot gjeldende regelverk. Det påpekes at dagens ordlyd «*gyldig resept*» er uheldig ordbruk jf. innføringen av e-resept og det forhold at aktuelle medikament ofte er «*A-preparater*» hvor apotekene er forpliktet til å beholde reseptene. Med andre ord må føreren uansett få dokumentert sitt forbruk av lege og ikke gjennom forevisning av resept, da dette ikke lenger er fysisk mulig. Ved å endre ordlyden oppnår man å unngå misforståelse og diskusjon om selve resepten er gyldig.

Helse- og omsorgsdepartementet viser til at i helselovgivningingen benyttes begrepet «*rekvirering*» av legemidler fremfor begrepet «*forskrivning*» av legemidler, jf. helsepersonelloven §§ 11 og 63 – 65, apotekloven § 6-6 og legemiddeloven § 25 b. Det vises også til forskrift 27. april 1998 nr. 455 om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek, hvor det er redegjort nærmere for ulike begreper. Med begrepet «*rekvirering*» menes både bestilling av legemidler som skjer ved resept og bestilling som skjer på annen måte.

Helse- og omsorgsdepartementet mener at begrepet «*gjeldende rekvirering fra lege*» er en bedre ordlyd for å få best mulig sammenheng i regelverket. Begrepet «*forskrivning*» av legemidler benyttes ofte i dagligtale, men da som oftest når man sikter til legemidler som er bestilt ved hjelp av resept. Helse- og omsorgsdepartementet påpeker at det kan oppstå tvil om lovgiver ønsker en snevrere regulering enn det som ellers følger ved bruk av begrepet «*rekvirering*». For å sikre at begrepet rekvirering forstås korrekt, foreslår Helse- og omsorgsdepartementet at det knyttes følgende merknad til begrepet: «*Med rekvirering forstås muntlig, skriftlig eller elektronisk bestilling av legemiddel ved resept, rekvisisjon eller*

hvor lege i institusjon bestiller legemidler til bruk i behandling av pasient.»

Helse- og omsorgsdepartementet bemerker at gjeldende lovbestemmelser viser til legemiddel inntatt i henhold til gyldig resept. Både leger og tannleger kan rekvirere A- og B-preparater. I lovforslaget foreslås det bestemmelser hvor relevant forskrivning begrenses til lege. Helse- og omsorgsdepartementet påpeker at dette forholdet ikke er nærmere problematisert i høringen.

Helsedirektoratet mener forslag til ny lovtekst, slik det fremgår av høringsnotatet, er mer dekkende enn «gyldig resept». Helsedirektoratet gjør imidlertid oppmerksom på at «forskrivning» ikke benyttes i legemiddelhåndteringsforskriften. I denne forskriften brukes begrepet «ordinering», mens forskrivning er mye brukt i dagligtale.

Statens legemiddelverk er enig i at gjeldende ordlyd ikke er dekkende for formålet med bestemmelsen. Det påpekes imidlertid at «forskrivning» er lite brukt i lovverket i denne sammenheng. Uttrykkene som benyttes er enten «rekvirering» eller «ordinering». Rekvirering benyttes i regelverk knyttet til det å utstede resept og å få resepten ekspedert på apotek. Begrepet «ordinering» benyttes i forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp. Ordinering gir grunnlag for utlevering/bruk i helsetjenesten, men er også et begrep som benyttes i forbindelse med såkalt dosepakking for pasient. Statens legemiddelverk antar at «ordinert av» er det mest dekkende uttrykket, men kan heller ikke se at begrepet «forskrivning» er egnet til å misforstås.

Statens legemiddelverk viser til at også tannlege har rett til å rekvirere potensielt trafikkløse legemidler som ledd i sin behandling. Høringsforslaget innebærer at det kun vil være legemidler forskrevet fra lege som er unntatt etter vegtrafikkloven §§ 22 og 31. Det påpekes at dersom det er slik at også tannleges forskrivning av legemidler er ment å skulle falle inn under unntaksbestemmelsen, så ivaretar ikke ny ordlyd dette.

Forslaget om å tillate at helsesekretær kan ta blod- og spyttprøve

Delta og Norsk Helsesekretærforbund (NHSF) støtter forslaget om at også helsesekretær kan ta blod- og spyttprøve. NHSF har over tid mottatt mange henvendelser fra helsesekretærer som har hatt utfordringer på dette området. De har hatt kompetansen og autorisasjon som helsearbeidere, men i henhold til loven ikke hatt anledning til å ta disse prøvene. Delta og Norsk Helsesekretærfor-

bund viser til at forslaget er et godt og fornuftig bidrag både til en hensiktsmessig oppgavedeling og bruk av kompetanse og er viktig av effektiviseringshensyn.

Oslo politidistrikt, Finans Norge og FHI mener det er en klar fordel å kunne sikre blod- og spyttprøver så raskt som mulig ved at en helsesekretær kan ta disse prøvene i påvente av framstilling for lege. Det vises til hensynet til økt effektivitet og at for en del stoffer har rask prøvetaking betydning for prøveresultatet.

Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet støtter forslaget. Ved en utvidelse av personkretsen i vegtrafikkloven § 22 a tredje ledd, bør også en endring av helsepersonelloven § 12 første og tredje ledd vurderes.

3.3.3 Departementets vurderinger

Begrepet «gyldig resept» anses ikke dekkende for formålet med bestemmelsen

Flertallet av høringsinstansene deler departementets oppfatning av at ordlyden «gyldig resept» ikke er dekkende for formålet med bestemmelsen.

Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Legemiddelforeningen viser til at uttrykket «forskrivning» ikke forekommer i helselovgivningen, men blir mest brukt i dagligtale. Helselovgivningen bruker begreper som «rekvirering» eller «ordinering» om samme formål.

Departementet opprettholder høringsforslaget om å bruke uttrykket «forskrivning» da dette begrepet tilsvarer den fagterminologi som påtalemyndighet, politi og sakkyndige bruker i slike saker, og blir mest brukt i dagligtale. Formålet med endringen er å fjerne tvil om ordlyden «gyldig resept» og å få ordlyden mer i tråd med bestemmelsens formål. Departementet viser til at uttrykket «forskrivning» ikke skal forstås snevrere enn det som ellers følger ved bruk av begrepet «rekvirering». I samsvar med Helse- og omsorgsdepartementets kommentar om at det bør knyttes en merknad til begrepet, foreslås det derfor å benytte tilsvarende forklaring av begrepet «forskrivning» som Helse- og omsorgsdepartementet benytter for uttrykket «rekvirering».

Departementet deler Helse- og omsorgsdepartementet og Legemiddelforeningens bemerkning om at tannlegers forskrivning av rusgivende legemidler burde ha vært problematisert nærmere i høringsrunden.

Unntaket for bruk av legemidler er begrunnet ut fra at ulykkesrisikoen ved kronisk terapeutisk bruk antas å være mindre enn ved sporadisk bruk av de samme stoffene. Det følger av moti-

vene at lovgiver har vektlagt pasientens toleranseutvikling, kronisk terapeutisk behov og behandlingens antatt gunstige virkning ved utarbeidelsen av unntaket, jf. Prop. 9 L (2010–2011) og Rapport¹ fra faglig rådgivningsgruppe om fastsettelse av konsentrasjonsgrenser for annen rus. Tannlegers rett til å rekvirere potensielt trafikksfarlige legemidler har ikke vært vurdert i denne sammenheng.

Helse- og omsorgsdepartementet påpeker at en sontring mellom lege og tannlege vil føre til ulik behandling av legemiddelbrukere, som ikke fullt ut kan begrunnes ut fra trafikksikkerhetshensyn.

Departementet viser til forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek, § 2-2 første ledd om tannlegers rett til rekvirering som lyder:

«Tannlege med norsk autorisasjon eller lisens har, med de begrensninger som er gitt, rett til å rekvirere de legemidler som er nødvendige for utøvelse av tannlegevirksomheten.»

Det fremgår her at tannleger som hovedregel bare har rett til å forskrive de legemidler som er nødvendig for utøvelse av tannlegevirksomheten. Med dette forstås alle legemidler som er nødvendige i forbindelse med tannbehandling, forebygging og behandling av sykdom i munnhule og tilgrensende vev.

Departementet viser til at det i første rekke er opp til tannlegen å vurdere hva som kan forskrives. Tannlegen skal informere pasientene om legemidlets virkning og bivirkning, herunder om bruk av legemiddelet er forenlig med bilkjøring.

Av vanedannende legemidler i gruppe A og B er det hovedsakelig aktuelt for tannleger å forskrive legemidler mot angst og smerter, til kortvarig bruk. Departementet legger til grunn at langvarig behandling med vanedannende legemidler, normalt ikke vil være aktuelt på odontologisk indikasjon alene.

Departementet viser til at unntaket i vegtrafikkloven er begrunnet ut fra at ulykkesrisikoen ved kronisk terapeutisk bruk antas å være mindre enn ved sporadisk bruk av de samme stoffene. Trafikksfarlige legemidler forskrevet av tannlege vil som hovedregel inngå i mer kortvarig behandling. *Helse- og omsorgsdepartementet* påpeker imidlertid at det ikke kan utelukkes at slike legemidler, i forbindelse med akuttbehandling,

blir rekvirert over et slikt tidsrom at tilvenning kan finne sted.

Departementet ser at avgrensningen kan lede til en forskjellsbehandling som ikke er tilstrekkelig begrunnet. Departementet har derfor kommet til at unntaksbestemmelsen i § 22 bør gjelde for legemidler inntatt etter forskrivning både fra lege og tannlege.

3.3.4 Endring av tilsvarende regelverk etter helsepersonelloven

Helse- og omsorgsdepartementet tilrår at helsepersonelloven § 12 første og tredje ledd endres til å omfatte helsesekretær.

Etter helsepersonelloven § 12 første ledd skal lege, sykepleier eller bioingeniør «etter anmodning fra politiet ta blodprøve eller foreta lignende undersøkelse av personer som er mistenkt for straffbart forhold under påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel når dette er hjemlet i lov og kan skje uten fare.»

Av bestemmelsens forarbeider, jf. Ot.prp. nr. 13 (1998–99) Om lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven), fremgår det at en slik undersøkelsesplikt opprinnelig bare var pålagt leger gjennom § 47 i legeloven av 1980. Når det i helsepersonelloven ble foreslått at plikten også skulle gjelde for sykepleiere og bioingeniører, i tillegg til leger, ble dette særlig begrunnet med en henvisning til at disse gruppene allerede hadde slik plikt etter vegtrafikkloven § 22 a.

Helsepersonelloven § 12 har et bredere virkeområde enn vegtrafikkloven § 22 a da bestemmelsen retter seg mot «straffbart forhold» generelt. Departementet antar imidlertid at undersøkelsesplikten etter helsepersonelloven § 12, for en stor del gjelder saker knyttet til overtredelse av vegtrafikkloven § 22 a, og at undersøkelsesplikten bare vil inntre der slik undersøkelse er hjemlet i lov. Som det fremgår av punkt 3.2.2 har *Helsedirektoratet* konkludert med at helsesekretær er kvalifisert til å ta blodprøve.

Departementet foreslår derfor av harmoniserings- og effektivitetshensyn å endre helsepersonelloven § 12 første ledd slik at «helsesekretær» inntas som ny personellgruppe som i likhet med lege, sykepleier og bioingeniør, skal ta blodprøve eller foreta lignende undersøkelser av personer som er mistenkt for straffbart forhold under påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Departementet viser til at i likhet med hva som i dag gjelder for lege, sykepleier og bioingeniør, vil plikten bare inntre dersom det foreligger anmodning fra politiet og dersom

¹ Rapport fra faglig rådgivningsgruppe – etablering av faste grenser for påvirkning av andre stoff enn alkohol. N-0548 B

slik undersøkelse er hjemlet i lov og kan skje uten fare. Når det gjelder adgangen til å foreta «*kroppslig undersøkelse*» av mistenkte i straffesaker, fremgår det av bestemmelsens andre ledd at undersøkelsesplikten kun gjelder for lege og i tråd med vilkår som ellers fremgår av bestemmelsen.

Under henvisning til ovenstående foreslår departementet at tilsvarende endring gjøres i helsepersonelloven § 12 tredje ledd, slik at også de unntak fra undersøkelsesplikten som i dag gjelder for lege, sykepleier og bioingeniør, også skal komme til anvendelse overfor helsesekretær.

3.3.5 Endring av tilsvarende regelverk etter luftfartsloven

Departementet viser til at luftfartsloven § 6-13 tredje ledd er lagt tett opp mot vegtrafikkloven § 22 a, jf. Prop. 83 L (2011–2012).

Departementet viser til hensynet til en bedre ressursutnyttelse i disse sakene og behov for samsvar i lovgivningen.

Departementet foreslår å endre luftfartsloven § 6-13 tredje ledd slik at «*helsesekretær*» inntas som ny personellgruppe som i likhet med lege, sykepleier og bioingeniør, kan ta blod- og spyttprøve av personer som er mistenkt for å ha overtrådt luftfartslovens bestemmelser om ruspåvirkning eller pliktmessig avhold.

4 Gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy til forvaltningskontroll

4.1 Gjeldende rett

Vegtrafikkloven § 14 tredje ledd lyder «*Departementet kan bestemme at det for godkjenning som nevnt i første eller annet ledd skal betales gebyr.*» Første og annet ledd viser til undersøkelser og godkjenning av kjøretøy og deler og utstyr til kjøretøy. Gjeldende bestemmelse gir i utgangspunktet kun hjemmel for å kreve gebyr for selve godkjenningen av kjøretøy eller deler og utstyr til kjøretøy. Der det ikke gjennomføres noen godkjenning er det etter gjeldende ordlyd ikke hjemmel til å kreve gebyr. Dette vil også gjelde der det er bestilt time for kontroll og vedkommende ikke møter opp til timen.

Time for kontroll hvor det ikke møtes opp, vil ofte bli stående ubenyttet. Slike timer kunne vært brukt til andre oppgaver for Statens vegvesens kontrollpersonell, blant annet kontroll av andre kjøretøy. Ubenyttede timer gir dårlig ressursutnyttelse og medvirker til lengre ventetid.

Det ble i 2004 innført gebyr for manglende oppmøte til bestilt praktisk førerprøve. Bakgrunnen var også her at manglende oppmøte ga dårlig ressursutnyttelse hos Statens vegvesen og totalt sett lengre ventetid for andre kandidater. Vegtrafikkloven § 24 femte ledd gir hjemmel for departementet til å gi nærmere regler om blant annet førerprøve og gebyr, noe som anses å gi hjemmel for å gi gebyr også for unnlatt oppmøte til, eller ikke gjennomført, førerprøve. Slike nærmere regler er gitt i førerkortforskriften § 14-2 annet ledd.

Det er ikke en tilsvarende generell hjemmel for gebyr for kjøretøykontroll i vegtrafikkloven i dag, og en slik hjemmel må etableres før det kan fastsettes nærmere regler i forskriftene om gebyr for unnlatt oppmøte til kjøretøykontroll.

Etter innføring av gebyr på førerkortområdet som nevnt over, har vegvesenet registrert en adferdsendring blant førerkortkandidatene, med betydelig nedgang i antall ubenyttede timer der kunden ikke har avbestilt. Dette har gitt bedre forutsetninger for planleggingen av Statens vegvesens førerprøvevirksomhet. Målet er at den samme adferdsendringen oppnås ved innføring av gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy til bestilt time for forvaltningskontroll.

4.2 Forslaget

Forslaget til endring i vegtrafikkloven går ut på å etablere hjemmel for departementet til å fastsette at det skal kunne ilegges gebyr også for manglende fremstilling av kjøretøy til bestilt time for forvaltningskontroll. De foreslåtte forskriftsendringene vil gi nærmere regulering om utstedelse av slikt gebyr.

De typer kontroller som vil bli omfattet av et slikt gebyr fremgår av kjøretøyforskriften § 1-14 nr. 2, pkt. 2.1 og forskrift om godkjenning av bil og tilhenger til bil § 20 første ledd. Dette er kontroll i forbindelse med bruktimportert kjøretøy som ikke har EF-typegodkjenning, enkeltgodkjenning av kjøretøy hvor det ikke foreligger typegodkjenning, ny godkjenning av endret eller reparert/ombygd/oppbygd kjøretøy og nasjonal typegodkjenning av kjøretøy. Dersom det skulle bli innført EF-typegodkjenning av kjøretøy i Norge, vil også dette omfattes.

I høringen ble det foreslått et tillegg i vegtrafikkloven § 14 tredje ledd annet punktum om at «*departementet kan gi nærmere bestemmelser om gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy til hallkontroll.*» Etter høringen foreslås ordlyden endret til «*departementet kan gi nærmere bestemmelser om gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy til*

forvaltningskontroll hos Statens vegvesen». Se nærmere om dette under pkt 4.3.3.

Vegdirektoratet har i høringen gjort en vurdering av om det bør kunne ilegges gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy også til kontroller som i utgangspunktet er gratis. Hensynet til effektiv ressursutnyttelse vil ikke alene kunne begrunne gebyr i slike tilfeller. Videre er disse gratiskontrollene hovedsakelig motivert av særlige trafikksikkerhetshensyn, og departementet har derfor kommet til at innføring av gebyr for slike kontroller ikke er aktuelt.

Videre er det vurdert om det bør gjøres en endring i vegtrafikkloven § 19, slik at manglende fremstilling av kjøretøy til kontroll der det gjennomføres en overprøving av periodisk kjøretøykontroll, kan gebyrlegges. Dette er en kontroll eieren kan be om dersom vedkommende er misfornøyd med kontrollen hos kontrollorganet. Et likhetsprinsipp kan tilsi at det bør innføres gebyr også i slike tilfeller. Departementet er imidlertid av den oppfatning at det bare bør innføres gebyr i tilfeller der manglende fremstilling er av et slikt omfang at det går på bekostning av vegvesenets tilbud til kundene. Det er få slike kontroller og Statens vegvesens tap som følge av manglende oppmøte er lite. Basert på dette er det ikke foreslått å etablere hjemmel for å kunne ilegges gebyr for unnlatt oppmøte til overprøving av periodisk kjøretøykontroll.

Det legges i forslaget til forskrift opp til et system for avbestilling tilsvarende som for førerprøven. Det innebærer at timen må avbestilles senest nest siste virkedag før dato for bestilt time og at eventuelt gebyr må være betalt før ny kontrolltime kan bestilles. Gebyret kan frafalles dersom det fremlegges dokumentasjon som tilsier at dette er rimelig.

4.3 Høringen

4.3.1 Generelt

Det inkom 16 høringsuttalelser. Ni høringsinstanser hadde realitetsmerknader til forslaget. De aller fleste høringsinstansene støtter forslaget. *Maskinentreprenørenes Forbund og Bilimportørenes Landsforening* uttaler seg mot forslaget.

Da høringen omfatter både forslaget til lovendring og forslag til forskriftsendringer er høringsinstansenes merknader også relatert til begge deler.

4.3.2 Høringsinstansenes syn

Maskinentreprenørenes Forbund uttaler at reduksjon i antall ubenyttede timer kan skje gjennom påminnelse om time på sms eller e-post. De mener også det er uheldig at Statens vegvesen sine trafikkstasjoner skal ha en forskriftsmessig rett til å gebyrlegge kunder, mens private verksteder ikke har denne muligheten.

Bilimportørenes Landsforening (BIL) trekker frem at det har vært store problemer og lange ventetider for å få time for registrering av kjøretøy, pga omfattende krav til gjennomgang av dokumentasjon og innlegging i systemer. Dette har ført til at forhandlere har «overbestilt» registreringstimer for å sikre seg mot et system som ikke fungerer. Før *BIL* kan støtte et forslag om gebyr må det etableres bedre og mer effektive rutiner for registrering av kjøretøy.

Forbrukerrådet presiserer at det er svært viktig at kundene varsles på forhånd om at de vil kunne bli ilagt gebyr dersom de ikke fremstiller kjøretøy til bestilt time for kontroll. De anbefaler at det tas inn en plikt i forskriften til å informere om dette.

Statens vegvesen region nord støtter forslaget, men kommenterer at begrepet hallkontroll er upresist. De foreslår begrepet endret til «*forvaltningskontroll hos Statens vegvesen*» da dette vil være dekkende for de typer kontroll forslaget gjelder og som kun gjennomføres av forvaltningsmyndigheten, og ikke andre aktører. *Statens vegvesens regionveggkontorer* har for øvrig enkelte innspill knyttet til rutiner og tekniske systemer i Statens vegvesen, som primært berører forslaget til endringer i de aktuelle forskriftene.

Flere *høringsinstanser* påpeker at det er nødvendig å få etablert sms-ordninger som varsler kunden om bestilte timer, og at de støtter at det ikke innføres gebyr for manglende oppmøte til kontroller som ikke er gebyrbelagt eller til overprøving av periodisk kjøretøykontroll.

4.3.3 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg at høringsinstansene i all hovedsak er positive til forslaget om å etablere gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy til forvaltningskontroll. Innspillene er overveiende relatert til endringer i forskriftsbestemmelsene eller til den praktiske ordningen rundt bestilling av time for forvaltningskontroll.

Til *Maskinentreprenørenes Forbund* sitt innspill er departementet av den oppfatning at Statens vegvesen sine tjenester ikke er de samme som tilbys ved et privat bilverksted. Private verk-

steder har etter privatrettslige regler, mulighet til å kreve betalt fra en kunde som ikke møter opp til bestilt time. Det å måtte betale for en bestilt time hvor man ikke møter opp, er allerede vanlig innenfor flere bransjer.

Til innspillet fra *Bilimportørenes Landsforening* om at de ikke kan støtte et forslag om gebyr før det er etablert bedre og mer effektive rutiner for registrering av kjøretøy, vil departementet bemerke at innføring av gebyr for manglende oppmøte nettopp er et av tiltakene for å gi et mer effektivt system for gjennomføring av kontroll.

Til uttalelsen fra *Forbrukerrådet* om at kunden må varsles om gebyr i forkant, vil departementet bemerke at Statens vegvesen i oppsummering av høringen redegjør for at de i løpet av 2014 vil ha etablert en løsning som både gir bekreftelse på timebestilling og påminnelse når timen nærmer seg. Det vil i den forbindelse være naturlig å ta inn informasjon om at det blir ilagt gebyr dersom man ikke møter opp til en bestilt time, uten å ha avbestilt. Det vurderes imidlertid ikke som aktuelt å forskriftsfeste en plikt til å informere om gebyr.

Departementet vurderer forslaget fra *Statens vegvesen region nord* om å endre begrepet «hallkontroll» til «forvaltningskontroll hos Statens vegvesen» som hensiktsmessig da dette er mer presist for de typer kontroller som er omfattet av forslaget.

Departementet er etter dette kommet til at forslag til nytt annet punktum i vegtrafikkloven § 14 tredje ledd opprettholdes, med unntak av at begrepet «hallkontroll» endres til «forvaltningskontroll hos Statens vegvesen». Med denne justeringen legges forslaget frem for Stortinget slik som foreslått i høringen.

5 Behandling av personopplysninger i Statens vegvesens registre

5.1 Gjeldende rett

For å kunne behandle personopplysninger må det etter personopplysningsloven § 8 foreligge et behandlingsgrunnlag. Dette kan enten være samtykke, hjemmel i lov eller at behandlingen er «nødvendig for» ett eller flere alternative formål. For å kunne behandle sensitive personopplysninger er kravene ytterligere skjerpet i personopplysningsloven § 9. Vegtrafikkloven har i dag ingen generell bestemmelse som hjemler de registrene som inneholder personopplysninger.

Flere av bestemmelsene i vegtrafikkloven, eller i forskrifter gitt i medhold av denne, forutsetter implisitt at det er etablert registre som kan inneholde personopplysninger. Blant annet følger det av vegtrafikkloven § 15 første ledd at motorvogner skal registreres og det følger forutsetningsvis av vegtrafikkloven § 24 at det må registreres personopplysninger for at Statens vegvesen skal kunne forvalte befolkningens førerrettigheter og førerkortopplysninger på en forsvarlig og effektiv måte. Videre er det en forutsetning for at Statens vegvesen skal kunne utføre sin kontroll- og tilsynsvirksomhet etter vegtrafikkloven at det både må foreligge registre over kjøretøy- og førerkortopplysninger, og at dette må kunne anvendes i forbindelse med blant annet kontrollvirksomhet.

Behandlingsgrunnlaget som benyttes for registrene Statens vegvesen er behandlingsansvarlig for, er i all hovedsak personopplysningsloven § 8 bokstav e) som sier at personopplysninger kan behandles når det er nødvendig for å utøve offentlig myndighet.

Sensitive personopplysninger behandles i svært begrenset grad etter vegtrafikkloven, men det er i enkelte sammenhenger relatert til førerrettigheter nødvendig å behandle opplysninger om helse og vandel. Den rettslige forankringen for slike sensitive opplysninger fremgår i dag ikke i tilstrekkelig grad i vegtrafikkloven.

En stor del av myndighetsoppgavene som omfattes av den foreslåtte hjemmelen er publikumsrettede tjenester som utstedelse av førerkort og registrering av kjøretøy. Nødvendige personopplysninger for utøvelse av disse tjenestene registreres i hovedsak i Autosys, som er Statens vegvesens førerkort- og motorvognregister, eller i sidesystemer til Autosys. I tillegg har Statens vegvesen registre for trafikkskoler, gjennomført trafikkopplæring, teoretiske førerprøver og registre som benyttes i forbindelse med Statens vegvesens rolle som tilsyns- og kontrollmyndighet etter vegtrafikkloven.

5.2 Fremmed rett

I Sverige og Finland har man egne lover om vegtrafikkregister og forskrifter gitt i medhold av disse. Det er et til dels omfattende forskriftsverk på dette området i Sverige og Finland. I Danmark fremkommer behandlingsgrunnlaget for registrering av personopplysninger delvis i særlov og delvis i den generelle personopplysningslovgivningen.

5.3 Forslaget til ny § 43 b i vegtrafikkloven

5.3.1 Generelt

Behandling av personopplysninger på vegtrafikkområdet trenger bedre lovmessig forankring enn i dag. Det registreres store mengder opplysninger som gir den registrerte rettigheter og plikter, samt at noen av registrene også brukes av andre offentlige myndigheter i forbindelse med utføring av deres forvaltningsoppgaver, for eksempel politiet og tollvesenet. Forslaget er i tråd med føringer gitt i Meld. St. 11 (2012–2013) som sier at det generelt bør tilstrebes at uttrykkelig hjemmel i lov er behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger. Uttrykkelig hjemmel for personregistre i særlovgivningen har de senere årene blitt etablert på flere områder. Ved utformingen av lovforslaget har det vært sett hen til sammenliknbare arbeider. Det er imidlertid etablert mange registre for å følge opp forvaltningsansvaret etter vegtrafikklovgivningen. Det har derfor vært vanskelig å finne andre områder med tilsvarende generell lovforankring.

5.3.2 Hjemmel for behandling av personopplysninger

Bestemmelsens første ledd gir hjemmel for at offentlig myndighet kan behandle personopplysninger når det er nødvendig for å utføre forvaltningsoppgaver for å oppfylle bestemmelser gitt i eller i medhold av vegtrafikkloven, eller for å oppfylle internasjonale forpliktelser på vegtrafikklovens område.

Det har under utarbeidelsen av høringsforslaget vært vurdert hvorvidt man skulle utforme hjemmel for behandling av personopplysninger i en felles bestemmelse i vegtrafikkloven eller i de enkelte bestemmelsene som forutsetter at slik behandling finner sted. Departementet har valgt å utforme en generell og overordnet hjemmel i vegtrafikkloven. Begrunnelsen er at det er etablert mange registre for at Statens vegvesen skal kunne ivareta sitt forvaltningsansvar etter loven. Bestemmelser om hvert enkelt register i de enkelte bestemmelsene i vegtrafikkloven ville innebære at det måtte gjøres tilsvarende endringer i mange av lovens bestemmelser. En generell bestemmelse gir naturlig nok en noe lavere grad av tydeliggjøring om hvilke registre som finnes innenfor lovens område, men departementet vurderer det likevel slik at en generell hjemmel totalt sett gir en mer oversiktlig løsning enn gjentakende ordlyd i flere bestemmelser.

Begrepet «*offentlig myndighet*» er valgt for at det ikke skal utelukkes at myndighet etter vegtrafikklovgivningen er lagt til andre myndigheter. I dag utøver også andre myndigheter enn Statens vegvesen forvaltningsmyndighet etter vegtrafikkloven. Der annen myndighet enn den registransvarlige behandler personopplysninger for å oppfylle forvaltningsoppgaver som følger av vegtrafikklovgivningen, er denne å anse som behandlingsansvarlig for den behandlingen som gjøres. For eksempel vil dette gjelde politiets behandling av personopplysninger ved kontroll av førerkort og motorvogn. Dette er oppgaver politiet utfører som selvstendig myndighet og ikke på vegne av Statens vegvesen. For politiets tilgang til for eksempel førerkortregisteret, vil politiet være ansvarlig blant annet for den tekniske sikkerheten for politiets integrasjon mot registeret, internkontroll for bruk av opplysningene osv. Dette ansvaret vil bli tydeliggjort i forskrifter.

«*Offentlig myndighet*» er videre ikke ment å utelukke at private aktører kan behandle personopplysninger gjennom å være databehandlere, men retter seg mot hvem som er ansvarlig for behandlingen av opplysningene i registrene. For eksempel vil dette være relevant for kontrollorganer for periodisk kjøretøykontroll og for trafikkskoler som melder inn opplysninger til Statens vegvesen sine systemer.

«*Behandling av personopplysninger*» skal forstås på samme måte som etter personopplysningsloven. «*Personopplysninger*» skal videre forstås slik at det omfatter også sensitive personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 9.

Forslaget er begrenset til behandling av personopplysninger som er nødvendig for å utføre «*forvaltningsoppgaver*» etter vegtrafikklovgivningen. Dette omfatter all form for myndighetsutøvelse som ligger innenfor vegtrafikklovgivningen, herunder tjenester i form av førerkortutstedelser, registrering og godkjenning av kjøretøy, tilsyn og kontrollvirksomhet og øvrig utøvelse av forvaltningsmyndighet etter vegtrafikklovgivningen.

Begrepet «*forvaltningsoppgaver*» innebærer at behandling av personopplysninger utelukkende kan gjøres i forbindelse med utføring av forvaltningsoppgaver etter vegtrafikkloven. Det innebærer at myndigheter som har tilgang til registrene ikke kan bruke opplysninger til andre formål enn det som følger av vegtrafikkloven. For eksempel avgrenser ordlyden mot bruk av opplysninger til forebygging og etterforskning av kriminelle handlinger som sådan. Det utelukker imidlertid ikke at opplysninger som politiet innhenter under utøvelse av sin forvaltningsmyndighet etter

vegtrafikkloven kan benyttes videre i en eventuell etterforskning, men opplysninger kan ikke innhentes primært for etterforskning eller andre formål. Dette er ikke en innskjerping i forhold til gjeldende rettstilstand, men en presisering av hva som er gjeldende regelverk.

Straffeprosessloven gir allerede i dag visse muligheter for bruk og utlevering av opplysninger i forbindelse med etterforskning og forebygging av kriminelle handlinger. I forbindelse med utforming av lovforslaget er det søkt avklaring av behov og rekkevidde av en eventuell bestemmelse for bruk og utlevering av opplysninger fra Statens vegvesen til politiet i forbindelse med straffesaker. Vegtrafikklovens formål er å ivareta trafikksikkerhet, fremkommelighet og miljøhensyn i vegtrafikken. Alminnelig kriminalitetsbekjempelse inngår ikke i vegtrafikklovens formål. Departementet har derfor, i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet, konkludert med at et eventuelt ytterligere behov for politiet for opplysninger fra vegvesens registre enn hva som følger av lovforslaget og gjeldende bestemmelser i vegtrafikkloven, må søkes ivaretatt gjennom endringer i straffeprosessloven.

I utgangspunktet er alle internasjonale forpliktelser på vegtrafikklovens område implementert i vegtrafikklovgivningen, men kommer ikke nødvendigvis til uttrykk i selve lovverket, selv om de er tilstrekkelig hjemlet. Eksempelvis kan det henvises til en traktat uten at selve traktatteksten transformeres i norsk rett. Passusen om «*internasjonale forpliktelser*» er derfor tatt med for å tydeliggjøre dette.

Det er i vegtrafikkloven § 13 gitt hjemmel for at departementet kan fastsette forskrift om at kjøretøy med tillatt totalvekt over 3500 kg skal være utstyrt med elektronisk betalingsenhet (bombrikke). Bruk av slik betalingsenhet medfører behandling av personopplysninger. Innkreving av bompenger er imidlertid hjemlet i veglova § 27 og den foreslåtte hjemmelen i vegtrafikkloven § 43 b vil derfor i utgangspunktet ikke omfatte den behandlingen av personopplysninger som gjøres av bompengeselskapene.

5.3.3 Hjemmel for forskrifter om behandling av personopplysninger

Forvaltningsoppgavene som omfattes av første ledd i forslaget til ny § 43 b spenner over et stort saksområde. Å gi detaljerte bestemmelser i vegtrafikkloven om behandling av personopplysninger på de ulike områdene vil bli for omfattende. Det vil derfor være behov for å gi nær-

mere detaljerte regler i forskrifter, blant annet om behandling av personopplysninger, om formålet med behandlingen, hvilke opplysninger som kan behandles, hvordan opplysningene skal behandles, krav til eventuell sammenstilling av personopplysninger til bruk i forskning og til statistiske formål mv. Det foreslås derfor hjemmel til at departementet i forskrift kan gi nærmere bestemmelser om behandling av personopplysninger.

Nærmere regulering i forskrift gir mulighet til å fastsette regler om bruk og utlevering av opplysninger. Dette vil gi bedre forutsigbarhet om registrerte opplysninger enn i dag.

Det er forskjeller på de ulike områdene når det gjelder hvor mye personopplysninger som lagres, hvordan de brukes og hvilket beskyttelsesnivå de har. Hvor detaljert behandlingen vil bli regulert i forskriften vil derfor variere.

I høringsforslaget var det ikke nærmere eksemplifisert, utover presisering om at opplysninger kan benyttes til forskning og statistiske formål, hva det skal gis nærmere regler om i forskriftene. Departementet har i etterkant sett behov for å utdype dette, jf. nærmere omtale under pkt 5.4.3. Når det gjelder bruk av opplysninger i forbindelse med forskning og statistiske formål er det en forutsetning at bruken ikke er uforenlig med de opprinnelige formålene med de aktuelle registrene, jf. personopplysningsloven § 11 første ledd bokstav c).

Det er en forutsetning at det gis nærmere regler om behandling av personopplysninger. Det er hensiktsmessig å tydeliggjøre dette i selve ordlyden ved at passussen «*departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om...*» endres til «*departementet gir i forskrift ....*». Se nærmere om dette under pkt 5.4.3.

5.4 Høringen

5.4.1 Generelt

Det innkom 18 høringsuttalelser. 15 av disse hadde realitetsmerknader til forslaget. 13 av høringsinstansene støtter forslaget slik det fremstår.

5.4.2 Høringsinstansenes syn

Datatilsynet, Helsedirektoratet, Toll- og avgiftsdirektoratet, Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund, Forbundet for Ledelse og Teknikk, Norges Lastebileier-Forbund, Norsk Automobilforbund, Bilimportørenes Landsforening og Statens vegvesens region-

vegkontorer stiller seg i all hovedsak bak forslaget om en felles hjemmel for behandling av personopplysninger etter vegtrafikkloven, og at man får en hjemmel for at departementet gir nærmere regler i forskrifter. *Datatilsynet* ser det som særlig positivt at hjemmelen er begrenset til å gjelde forvaltningsoppgaver etter vegtrafikkloven.

Justis- og beredskapsdepartementet er i utgangspunktet positive til at behandling av personopplysninger på vegtrafikkområdet reguleres i lov og forskrift. De setter imidlertid spørsmålsteget ved den rettslige betydningen av en så bred og generell hjemmel som foreslått i ny § 43 b første ledd. Lovkravet etter EMK artikkel 8 innebærer at lov hjemmelen må være tilstrekkelig presis der lov er hjemmel for behandling av personopplysninger.

Justis- og beredskapsdepartementet viser til at det av høringsnotatet fremgår at Samferdselsdepartementet vurderer det slik at den behandlingen av personopplysninger som lovforslaget omfatter, ikke er mer inngripende enn at en så generell og overordnet ordlyd vil være tilstrekkelig til å oppfylle hjemmelkravet. Dette står imidlertid i et motsetningsforhold til at det også indikeres at første ledd ikke alene oppfyller hjemmelkravet. *Justis- og beredskapsdepartementet* bemerker at det er tilstrekkelig for å oppfylle personopplysningslovens krav at behandlingsgrunnlag reguleres i forskrift med hjemmel i lov. Det stilles imidlertid spørsmål ved om den foreslåtte forskriftshjemmelen er tydelig nok utformet.

Til forslaget andre ledd om hjemmel til å gi forskrift skriver *Justis- og beredskapsdepartementet* at man her nøyer seg i stor grad med å vise til en generell lovhjemmel, og de forskjellige bruksområder på vegtrafikkområdet som er beskrevet i høringsnotatet, ikke er reflektert.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt og særorgan. Høringssvarene er innarbeidet i *Politidirektoratets* uttalelse.

Politidirektoratet har ved flere anledninger bemerket at det for politiets formål er viktig med direkte tilgang til registrene idet dette vil effektivisere og forenkle politiets arbeid, særlig på vegtrafikkområdet. Det er *Politidirektoratets* vurdering at forslaget har fått en utforming som i vesentlig grad vanskeliggjør politiets arbeid på sentrale områder.

Politidirektoratet har merket seg at det i høringsnotatet fremkommer at det er et behov for at politiet, blant annet i forbindelse med kontroll av kjøre- og hviletidsbestemmelsene og for å kunne gjennomføre en fullstendig kontroll av førerkort på vegen, bør få tilgang til aktuelle registre. *Politidirektoratet* ser positivt på dette. De bemerker at

bestemmelsen også bør omfatte kontroll av førerkort i forbindelse med utlendingskontroll.

De legger til grunn at også forskrifter gitt med hjemmel i bestemmelsens annet ledd, må begrenses til å regulere bruk og utlevering i forbindelse med forvaltningsoppgaver på vegtrafikkområdet, slik at etterforskning ikke omfattes. *Politidirektoratet* kan følgelig ikke se at ordlyden i annet ledd åpner for at en senere forskrift kan gi politiet den nødvendig tilgang. Den foreslåtte hjemmelen ivaretar etter *Politidirektoratets* oppfatning ikke politiets behov for opplysninger i forbindelse med kjøretøy- og dokumentkontroll i ulike sammenhenger. For at politiet skal kunne utføre sine oppgaver etter vegtrafikkloven, bør politiet få tilgang til opplysningene gjennom direkte tilgang til aktuelle registre. Hjemmelen bør derfor ikke begrenses til forvaltningsoppgaver på vegtrafikkområdet, men også hjemle bruk i politiets etterforskning, både på vegtrafikkområdet og ellers.

Videre forutsetter *Politidirektoratet* at politiets direkte tilganger etter straffeprosessloven, slik de er i dag, videreføres. Det vil representere en vesentlig innskjerping av en langvarig praksis dersom politiet fratras muligheten til direkte tilgang til de aktuelle registrene utover tilgang for rene kontroll- og forvaltningsoppgaver etter vegtrafikklovgivningen.

Bilimportørenes Landsforening (BIL) bemerker at det i flere år har vært adgang til å kjøpe uttrekk fra motorvognregisteret og oppfordrer på det sterkeste til at medlemsbedriftene, bilimportørene, får videreført denne muligheten.

Norsk Automobil-Forbund (NAF) trekker frem at behandlingen bør avgrenses til å gjelde offentlig myndighet og at det skal være nødvendig for utførelsen av en forvaltningsoppgave. NAF fraråder å tilføye «*eller den som er delegert myndighet*» etter «*offentlig myndighet*» i forslaget første ledd da det vil kunne uthule myndighetsbegrepet og åpne muligheten for misbruk.

Statens vegvesen Region nord er av den oppfatning at uttrykket «*offentlig myndighet*», bør erstattes med uttrykket «*offentlig myndighet eller den som er gitt myndighet*». Bakgrunnen for dette er at man bl.a. på kjøretøyområdet har en ordning der private kontrollorganer utfører arbeid på vegne av Statens vegvesen og som ledd i dette arbeidet kan behandle personopplysninger.

Toll- og avgiftsdirektoratet påpeker at man i noen tilfeller vil stå overfor situasjoner der Statens vegvesen er tildelt myndighet og arbeidsoppgaver som er forankret i annet regelverk enn vegtrafikkloven, og som forutsetter bruk og behandling av personopplysninger i f.eks. Autosys. Dette gjel-

der blant annet skattebetalingsloven som gir Statens vegvesen hjemmel til å avskilte kjøretøy på grunn av ubetalte avgifter. Slik *Toll- og avgiftsdirektoratet* forstår forslaget vil hjemmelen også omfatte tollvesenets virksomhet i den grad det utføres oppgaver som har sitt utspring i vegtrafikkloven. Det synes imidlertid som om bestemmelsen ikke omfatter behandling av personopplysninger i forbindelse med tollvesenets, Statens vegvesens og andre offentlige myndigheters forvaltnings- og avskiltingsarbeid med bakgrunn i skyldige motorvognavgifter.

5.4.3 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg at det er en bred støtte fra høringsinstansene for en overordnet hjemmel for behandling av personopplysninger etter vegtrafikklovgivningen, og for å gi hjemmel for departementet til å gi nærmere forskrift om slik behandling.

Justis- og beredskapsdepartementet bemerker at det er uheldig med en ordlyd som sier at «*Departementet kan gi forskrift*» når lovgivers mening er at det er en forutsetning at det gis forskrift for at bestemmelsen skal kunne være et selvstendig behandlingsgrunnlag etter personopplysningsloven. Departementet er enig i dette og foreslår å endre ordlyden i forslaget andre ledd til «*Departementet gir forskrift med nærmere bestemmelser om*».

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler videre at de mener det ikke kommer klart nok frem av forskriftshjemmelen hva hjemmelen skal omfatte, hvilke saklige områder forskriftshjemmelen gjelder for og om forskriftene kun skal gi presiserende bestemmelser, eller om de også skal inneholde en mer selvstendig regulering.

Departementet legger til grunn at det ved å henvise til virkeområdet etter første ledd, kan fastsettes utfyllende bestemmelser om behandling av opplysninger i forbindelse med Statens vegvesen sine oppgaver innenfor vegtrafikkområdet, for eksempel på kjøretøy og førerkortområdet. Av hensyn til forutberegnlighet ser departementet at det vil være hensiktsmessig å oppstille nærmere hvilke konkrete oppgaver dette gjelder. En slik oppstilling vil imidlertid bli svært omfattende og detaljert å ha med i lovteksten. Departementet har derfor kommet til at det må være tilstrekkelig med en henvisning til virkeområdet etter første ledd.

Videre ser departementet at det av hensyn til forutberegnlighet for den registrerte vil være hensiktsmessig å regulere hva det kan gis

nærmere regler om. Det er vanskelig å gi en uttømmende liste over hva det skal fastsettes nærmere regler om i forskrifter. Dette skyldes både at det er flere og ulike typer forskrifter som er aktuelle, og at behovene i de enkelte forskriftene vil være ulike. Departementet har likevel valgt å ta med noen overordnede tema som vil være aktuelle i mange av forskriftene, uten at dette må oppfattes som en avgrensning mot at også andre tema kan reguleres nærmere i forskrift. Departementet foreslår derfor å justere bestemmelsens annet ledd slik at den lyder: «*Departementet gir forskrift med utfyllende bestemmelser om behandling av personopplysninger etter første ledd, herunder om formål med behandlingen, hvilke opplysninger som kan behandles, vilkår for eventuell utlevering, bruk av databehandlere, krav til sletterrutiner og krav til eventuell sammenstilling av personopplysninger til bruk i forskning og til statistiske formål.*»

Når det gjelder hvorvidt begrepet «*offentlig myndighet*» skal utvides fraråder *NAF* en ordlyd som inkluderer andre enn offentlig myndighets *Statens vegvesen Region nord* mener at det er nødvendig å ha med «*eller den som er gitt myndighet*».

Departementet legger til grunn at ordlyden «*offentlig myndighet*» retter seg mot den som er ansvarlig for behandlingen og ikke utelukker at for eksempel kontrollorgan for periodisk kjøretøykontroll kan være databehandler av personopplysninger i forbindelse med sin behandling av personopplysninger ved periodisk kjøretøykontroll. Departementet kan derfor ikke se at det er nødvendig å utvide ansvarsområdet i bestemmelsens første ledd, men foreslår å presisere i andre ledd at det kan gis nærmere regler om bruk av databehandlere.

Det har kommet enkelte innspill på tiltak som kan iverksettes for blant annet å effektivisere kontrolltiltak. Departementet understreker at den foreslåtte lovhjemmelen ikke er ment å utvide rammene for behandling av personopplysninger på det enkelte område. Ved eventuelt nye behandlinger må det for hvert område vurderes om det vil være forenelig med det opprinnelige formålet med behandlingen. Dette vil være naturlig å vurdere i prosessen med forskriftsfastsettelse på de ulike områdene.

Til innspillet fra *Toll- og avgiftsdirektoratet* vil departementet bemerke at hjemmelen er ment å omfatte også tollvesenets behandling av personopplysninger der de er tillagt oppgaver etter vegtrafikkloven. I et elektronisk register vil det alltid kunne skje at det behandles opplysnin-

ger som har hjemmel i ulikt regelverk. Det er ikke registeret som skal hjemles, men hver behandling av personopplysninger som gjøres i registeret. D e p a r t e m e n t e t ser det derfor ikke som et problem at det behandles opplysninger i Statens vegvesens registre som har sitt utspring i andre lover enn vegtrafikkloven.

Til innspillet fra *Bilimportørenes Landsforening (BIL)* vil d e p a r t e m e n t e t bemerke at man på det nåværende tidspunkt ikke har tatt konkret stilling til hvilke grupper som vil kunne miste retten til å få utlevert uttrekk med personopplysninger fra Det sentrale motorvognregister. Dette vil være gjenstand for en vurdering i forbindelse med utarbeidelse av forskriftsbestemmelsene. Utgangspunktet ved vurderingen vil være at utlevering av opplysninger må være i samsvar med formålet med motorvognregisteret og retningslinjer for bruk av personopplysninger i registeret.

D e p a r t e m e n t e t anser det som positivt at *BIL* har gitt retningslinjer for bruk av personopplysninger til sine medlemmer. En forskriftsfesting av bruken av Det sentrale motorvognregister vil også bli sendt ut på høring, hvor det kan gis innspill.

Til høringsuttalelsen fra *Politidirektoratet* vil d e p a r t e m e n t e t bemerke at det, som direktoratet poengterer, tidligere i prosessen med utarbeidelse av høringsnotat ble utredet hvorvidt man skulle hjemle en mer omfattende adgang for utlevering av opplysninger fra Statens vegvesens registre til politiet, herunder PST, i etterforskning og forebyggingsammenheng. Dette må blant annet ses i sammenheng med oppfølging av NOU 2012:14 «Rapport fra 22. juli kommisjonen» hvor PSTs tilgang til blant annet førerkortregisteret er omtalt.

Som redegjort for under pkt 5.3.2 vurderer d e p a r t e m e n t e t det slik at det ikke er vegmyndighetenes oppgave å regulere tilgang til opplysninger i forbindelse med forebygging og etterforskning av straffesaker, og at dette må ivaretas gjennom straffeprosesslovens regler. En hjemmel i vegtrafikkloven som åpner for utlevering av opplysninger i forbindelse med forebygging og etterforskning av kriminalitet vil kunne medføre en uthuling av straffeprosesslovens kapittel 16 og hører ikke naturlig hjemme i vegtrafikkloven. D e p a r t e m e n t e t oppfatter at *Justis- og beredskapsdepartementet* og *Datatilsynet* støtter en slik tilnærming. D e p a r t e m e n t e t presiserer at forslaget ikke medfører en innskrenkning i forhold til den tilgangen som i dag følger av straffeprosesslovens regler.

Når det gjelder utlevering av førerkortbilder til bruk i etterforskning av fartsovertredelser som er avdekket ved automatisk trafikkontroll (ATK) har denne problemstillingen vært vurdert spesielt, da trafikksikkerhetshensyn tilsier at utlevering også er i vegmyndighetenes interesse. Straffeforfølgning faller imidlertid generelt utenfor de opprinnelige formålene til Statens vegvesens registre. En kontroll hvor alle førerkortinnehavere «stilles til disposisjon» for politiet må kunne sies å være for inngripende sett i forhold til ulempene for de registrerte. Slik d e p a r t e m e n t e t vurderer det har ikke *Politidirektoratet* dokumentert at tilgang til førerkortbilder vil medføre en høyere oppklaringsprosent for ATK-saker. Gjennom tilgang til bilder i passregisteret må politiets behov for bilder i disse sakene antas langt på vei å være dekket og en egen bestemmelse i vegtrafikkloven kun av enkelthetshensyn, anses ikke å være forenlig med overordnede personvernensyn.

Det er videre grunn til å bemerke at forslaget generelt ikke er ment å være en innskjerping i forhold til gjeldende rettstilstand for så vidt gjelder politiets tilgang til opplysninger fra Statens vegvesens registre. Forslaget kan imidlertid fremstå som en tydeliggjøring av hva som er gjeldende rettstilstand i dag.

D e p a r t e m e n t e t er etter dette kommet til at høringsforslaget, med de presiseringer som følger av *Justis- og beredskapsdepartementets* høringsinnspill, legges frem for Stortinget.

6 Hjemmel til å unnta motordrevet kjøretøy fra lovens motorvognbegrep

6.1 Gjeldende rett

Vegtrafikkloven § 2 annet og tredje ledd lyder i dag som følger:

«Med kjøretøy forstås innretning som er bestemt til å kjøre på bakken uten skinner. Med motorvogn forstås kjøretøy som blir drevet fram med motor.»

Departementet kan bestemme at også annen innretning skal regnes som kjøretøy etter denne lov. Tilsvarende kan departementet bestemme at innretning som etter foregående ledd er kjøretøy, ikke skal omfattes av loven.»

Slik vegtrafikkloven § 2 tredje ledd lyder, gir den departementet adgang til å bestemme at en innretning som er kjøretøy etter definisjonen i annet

ledd, ikke skal omfattes av loven. Det er imidlertid ingen bestemmelse som uttrykkelig gir adgang til å fastsette at en innretning som er definert som motorvogn i annet ledd, bare skal anses for å være et kjøretøy.

Det kan riktignok sies at når loven åpner for å unnta kjøretøy fra lovens bestemmelser helt generelt, bør det være adgang til å gjøre det mindre – å unnta en begrenset gruppe kjøretøy (motorvogn) fra en begrenset del av loven (lovbestemmelsene som gjelder for motorvogn). Det er imidlertid en fordel med en klar lovhjemmel når det er tale om eventuelt å innskrenke anvendelsesområdet for de av lovens bestemmelser som retter seg mot motorvogn.

6.2 Forslaget

Vegdirektoratet sendte på høring følgende forslag til nytt tredje punktum i vegtrafikkloven § 2 tredje ledd:

«Departementet kan bestemme at kjøretøy som etter foregående ledd er motorvogn, skal regnes som kjøretøy.»

Hensikten med en slik formulering var å etablere en klar hjemmel til å fastsette bestemmelser som i realiteten innebærer en innskrenking av lovens motorvognbegrep. De foreslåtte nye forskriftsbestemmelsene som ble sendt på høring samtidig er av en slik art, da de går ut på å utvide sykkelbegrepet til å omfatte kjøretøy som pr. definisjon er motorvogn – dermed unntas disse kjøretøyene fra motorvognbegrepet.

6.3 Høringen

Det innkom 14 høringssvar. Ingen av høringsinstansene hadde innspill til forslaget om endring i vegtrafikkloven. Alle uttalelsene som innkom gjaldt forslagene til forskriftsendringer som ble sendt på høring samtidig.

I etterkant av høringen fant Vegdirektoratet det riktig å endre ordlyden i det foreslåtte nye tredje punktum til: *«Departementet kan bestemme at kjøretøy som etter foregående ledd er motorvogn, likevel ikke skal regnes som motorvogn etter denne lov.»* Bakgrunnen var at direktoratet mente at det opprinnelige forslaget var noe unøyaktig. Korrigeringen av ordlyden innebærer etter Vegdirektoratets syn ingen materiell endring, og det er derfor ikke nødvendig med ny høring av forslaget.

6.4 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg at ingen av høringsinstansene har kommentert forslaget til lovendring, og tolker det slik at høringsinstansene ikke stiller seg negative til forslaget.

Departementet er enig med Vegdirektoratet i at den foretatte korrigeringen av ordlyden i det nye tredje punktum ikke endrer på det materielle innholdet i bestemmelsen – resultatet etter begge alternativene er at en innretning som bestemmes unntatt «bare» blir et kjøretøy. Departementet finner det derfor unødvendig å sende det korrigererte forslaget til lovendring på ny høring.

Departementet mener at forslaget til nytt tredje punktum i § 2 tredje ledd på en hensiktsmessig måte dekker nåværende og fremtidige behov for å kunne unnta visse typer kjøretøy fra bestemmelser i vegtrafikkloven eller i forskrift gitt i medhold av loven, som retter seg mot motorvogn.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget er hovedsakelig etablering av hjemler for å fastsette nærmere regler av ulikt innhold. Lovendringene vil derfor medføre administrative konsekvenser i form av utforming av forskriftsverk innenfor de aktuelle områdene.

Forslaget om hjemmel for gebyr for unnlatt oppmøte til forvaltningskontroll vil legge til rette for mer effektiv bruk av Statens vegvesen sine kontrollressurser. Forslaget kan, i hvert fall på kort sikt, medføre økt gebyrinntekt for Statens vegvesen. Det er forventet at forslaget vil medføre at omfanget av utstedte gebyr for unnlatt oppmøte til forvaltningskontroll vil avta etter som brukerne av Statens vegvesens trafikkstasjoner blir kjent med ordningen og innretter seg etter denne.

Proposisjonen følger videre opp uttalte mål om at personvern skal være en integrert del av utviklingen og anvendelsen av IKT i offentlig sektor innenfor vegtrafikklovens område. En uttrykkelig hjemmel for offentlige myndigheters behandling av personopplysninger etter vegtrafikkloven vil forankre personvern som et av de hensyn som skal ivaretas gjennom vegtrafikkloven. Personvernet anses å bli styrket fordi det med hjemmel i § 43 b i vegtrafikkloven vil bli fastsatt nærmere forskrifter om hvilke opplysninger som lagres og hva opplysningene kan brukes til, noe som gir økt forutsigbarhet for den registrerte. Videre vil det

gi en økt bevisstgjøring både for den registrerte og for de aktuelle offentlige myndigheters behandling av personopplysninger innenfor dette området. Forslaget om uttrykkelig hjemmel for behandling av personopplysninger etter vegtrafikkloven endrer imidlertid i utgangspunktet ikke i nevneverdig grad på omfang og nivå for behandling av personopplysninger, da opplysninger behandles allerede i dag, men da i medhold av personopplysningslovens § 8 e).

En nærmere regulering av bruk og utlevering av personopplysninger i Det sentrale motorvognregisteret i forskrift, vil påvirke utlevering av uttrekk i medhold av offentleglova. Det legges til grunn at dette vil medføre en reduksjon i inntekter ved salg av spesialtilpassede uttrekk som det kreves betaling for i dag etter offentleglova § 8, jf. offentligforskrift § 4 fjerde ledd. Dette vil bli nærmere omtalt i forbindelse med høring av relevante forskrifter.

Det legges videre til grunn at en lovhjemmel for behandling av personopplysninger og nærmere regulering i forskrift kan bidra til effektivisering og målretting av kontrollvirksomheten. Ved økt målretting av kontroll øker sannsynligheten for at de som utgjør en trafikksikkerhetsrisiko på norske veier tas inn til kontroll og at de som har alt i orden kan kjøre uforstyrret uten å bli stoppet. For næringen vil dette ha positiv effekt ved en enklere arbeidshverdag og ved at unødvendig venting og tidstap reduseres. God forankring for behandling av opplysninger er imidlertid helt avgjørende for at slike systemer kan tas i bruk. Hjemmel til å fastsette nærmere forskrifter vil bli delegert til Vegdirektoratet.

Forøvrig antas forslaget ikke å medføre nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser. Samlet sett vil forslagene kunne gjennomføres innenfor uendret ressursnivå.

8 Merknader til de enkelte bestemmelser

8.1 Endringer i vegtrafikkloven

Til § 2 tredje ledd nytt tredje punktum

Bakgrunnen for tilføyelsen av nytt tredje punktum i § 2 tredje ledd fremgår av kapittel 6. Bestemmelsen innebærer at departementet, med virkning for andre bestemmelser i loven eller i forskrift gitt i medhold av loven, kan fastsette at kjøretøy definert som motorvogn i § 2 annet ledd, likevel ikke skal regnes som motorvogn.

Til § 14 tredje ledd nytt annet punktum

Bakgrunn for tilføyelsen i § 14 tredje ledd nytt annet punktum fremgår av kapittel 4. Bestemmelsen innebærer at det kan gis nærmere regler om gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy til bestilt forvaltningskontroll hos Statens vegvesen.

Til § 22 tredje ledd annet punktum

Begrepet «*gyldig resept*» i gjeldende lov erstattes med «*gjeldende forskrivning fra lege eller tannlege*» slik at ordlyden er mer i tråd med formålet til bestemmelsen.

«*Forskrivning*» skal forstås som muntlig, skriftlig eller elektronisk bestilling av legemiddel ved resept, rekvisisjon eller hvor lege i institusjon bestiller legemidler til bruk i behandling av pasient.

Lovlig bruk av potensielt trafikksfarlige legemidler skal kunne dokumenteres fra lege eller tannlege som har forskrevet medikamentene. Det er ikke nødvendig å ha med seg slik dokumentasjon under kjøring, det er tilstrekkelig å dokumentere bruk av forskrevne legemidler i ettertid. En legeerklæring bør dokumentere forskrevne legemidler, eventuelt begrenset til aktuelle medikament, samt angi aktuell dosering.

Til § 22 fjerde ledd annet punktum

Bakgrunnen for endringer i § 22 fjerde ledd annet punktum fremgår av kapittel 3 og omtalen av § 22 tredje ledd. I fjerde ledd annet punktum er begrepet «*gyldig resept*» i gjeldende lov byttet ut med «*gjeldende forskrivning fra lege eller tannlege*» slik at terminologien skal bli samsvarende med tredje ledd.

Til § 22 a tredje ledd annet punktum

Bakgrunnen for endringen følger av kapittel 3. Bestemmelsen fastsetter at helsesekretær, i tillegg til lege, sykepleier og bioingeniør, kan ta blod- og spyttprøve av personer som er mistenkt for ruspåvirket kjøring. Hensynet til effektiv ressursbruk tilsier at helsepersonellkretsen utvides til å omfatte helsesekretær.

Til § 31 tredje ledd

I § 31 tredje ledd er begrepet «*gyldig resept*» i gjeldende lov byttet ut med «*gjeldende forskrivning fra lege eller tannlege*» slik at terminologien skal bli samsvarende med § 22 tredje og fjerde ledd.

For øvrig vises det til omtalen i kapittel 3 og merknadene til § 22 tredje ledd.

Til ny § 43 b

Bestemmelsen er ny og etablerer hjemmel for offentlig myndighets behandling av personopplysninger for å utøve sine forvaltningsoppgaver etter vegtrafikkloven. Bakgrunn og innhold fremgår av kapittel 5.

8.2 Endringer i helsepersonelloven

Til § 12 første og tredje ledd.

Endringen i helsepersonelloven § 12 første ledd innebærer at helsesekretær, i tillegg til lege, sykepleier og bioingeniør, vil ha plikt til å foreta undersøkelse som nevnt i bestemmelsen.

I likhet med hva som i dag gjelder for leger, sykepleiere og bioingeniører, vil plikten bare inntre dersom det foreligger anmodning fra politiet og dersom slik undersøkelse er hjemlet i lov og kan skje uten fare.

I forlengelsen av ovenstående endres også helsepersonelloven § 12 tredje ledd slik at de unntak fra undersøkelsesplikten som i dag gjelder for lege, sykepleier og bioingeniør, også skal komme til anvendelse overfor helsesekretærer.

8.3 Endringer i luftfartsloven

Til § 6-13 tredje ledd

Luftfartsloven § 6-13 omhandler de kontrollmidlene som kan benyttes for å ta stilling til om §§ 6-11 og 6-12 er overtrådt. Bestemmelsen er lagt tett opp mot vegtrafikkloven § 22 a etter endringene i 2010. Merknader til denne bestemmelsen følger av Prop. 9 L (2010–2011) s. 66.

Alkotest og utåndingsprøve kan bare tas av politiet. Blodprøve kan tas av lege, sykepleier eller bioingeniør. Disse yrkesbetegnelse skal forstås på samme måte som de er brukt i jernbaneloven og i relevant særlovgivning jf. Prop. 83 L (2011–2012) s. 86.

Endringen i luftfartsloven § 6-13 tredje ledd annet punktum innebærer at helsesekretær, i tillegg til lege, sykepleier og bioingeniør, kan ta blodprøve eller spyttprøve av person som er mistenkt for overtredelse av påvirkningsforbudet eller pliktavholdsregelen.

Samferdselsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i vegtrafikkloven mv. (ruspåvirket kjøring, gebyr for forvaltningskontroll, behandling av personopplysninger og unntak fra lovens motorvognbegrep).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i vegtrafikkloven mv. (ruspåvirket kjøring, gebyr for forvaltningskontroll, behandling av personopplysninger og unntak fra lovens motorvognbegrep).

Forslag

til lov om endringer i vegtrafikkloven mv. (ruspåvirket kjøring, gebyr for forvaltningskontroll, behandling av personopplysninger og unntak fra lovens motorvognbegrep)

I

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

§ 2 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Departementet kan også bestemme at kjøretøy som etter foregående ledd er motorvogn, likevel ikke skal regnes som motorvogn etter denne loven.

§ 14 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om gebyr for manglende fremstilling av kjøretøy til forvaltningskontroll hos Statens vegvesen.

§ 22 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke hvor overskridelsen skyldes legemiddel inntatt i henhold til gjeldende forskrivning fra lege eller tannlege.

§ 22 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder villfarelse med hensyn til størrelsen av konsentrasjonen av annet berusende eller bedøvende middel, med mindre slikt middel er inntatt i henhold til gjeldende forskrivning fra lege eller tannlege, jf. tredje ledd.

§ 22 a tredje ledd annet punktum skal lyde:

Blodprøve og spyttprøve kan tas av lege, sykepleier, helsesekretær eller bioingeniør.

§ 31 tredje ledd skal lyde:

Påvirkningsgraden hos førere som har inntatt legemiddel i henhold til gjeldende forskrivning fra lege eller tannlege, vurderes konkret.

I kapittel VI skal ny § 43 b lyde:

§ 43 b *Rett til å behandle personopplysninger*

Offentlig myndighet kan behandle personopplysninger når det er nødvendig for å utføre forvaltningsoppgaver for å oppfylle bestemmelser gitt i eller i medhold av vegtrafikkloven, eller for å oppfylle

internasjonale forpliktelser på vegtrafikklovens virkeområde.

Departementet gir forskrift med utfyllende bestemmelser om behandling av personopplysninger etter første ledd, herunder om formål med behandlingen, hvilke opplysninger som kan behandles, vilkår for eventuell utlevering, bruk av databehandlere, krav til sletterutiner og krav til eventuell sammenstilling av personopplysninger til bruk i forskning og til statistiske formål.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjøres følgende endringer:

§ 12 første ledd skal lyde:

Lege, sykepleier, helsesekretær eller bioingeniør skal etter anmodning fra politiet ta blodprøve eller foreta lignende undersøkelse av personer som er mistenkt for straffbart forhold under påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel når dette er hjemlet i lov og kan skje uten fare.

§ 12 tredje ledd innledningen skal lyde:

Lege, sykepleier, helsesekretær eller bioingeniør har ingen plikt til å foreta undersøkelser etter første og annet ledd av:

III

I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart gjøres følgende endring:

§ 6-13 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Blodprøve og spyttprøve kan tas av lege, sykepleier, helsesekretær eller bioingeniør.

IV

Loven trer i kraft straks.

